

QUE LIBERDADE?

Marica Campo

Coido que son días para volver a Paulo Freire e á súa *Pedagogía do oprimido* (1970). A lectura deste libro pode darnos moitas claves sobre os resultados electorais e tamén verbo do conflito lingüístico que, aínda que doutro xeito, é anterior ao advento de Gloria I, a *Ditadora* (de "ditar", porque seica é a que dita agora a política lingüística que practica a Xunta). Aquí uns e outros falamos en nome da liberdade, mais hai notábeis diferenzas. O castelán empregábase –e emprégase– desde unha posición de poder. Os opresores, afeitos a esa posición, séntense oprimidos fóra dela. "Todo o que non sexa o seu dereito antigo de oprimir significa opresión", ensina Freire. Precisan dividir para seguir oprimindo (segregación en aulas, no caso da lingua). Non é estraño tampouco que os oprimidos devesen en opresores porque aspiran a ser coma o seu contrario. O autor brasileiro tamén nos advirte que, se ben é certo que se precisa o poder político para cambiar a realidade, hai moitas cousas que se poden facer, "traballos educativos" para que o oprimido tome conciencia da súa situación. O fundacional "será sempre a acción profunda a través da cal se enfrontará, culturalmente, a cultura da dominación". En resumo, un activismo cultural (que non exclúe o político) imprescindible para podermos falar de liberdade, a verdadeira, a de quen "sabe". A acción sen reflexión é, segundo Freire, mero activismo. O resultado da simple propaganda ben sabemos cal é. "É necesario que se inxiran criticamente na situación en que se atopan e pola cal están marcados". ●

Abriat vai aos desfiles cun guión que tamén leva unha fita na que se le:
"Guerra Civil: 1936-1939"

crítica

NARRATIVA.

Visitar Antioquía

O trasmundo de Antioquía

Autor: Rafael Laso Lorenzo.
Edita: Cumio.

O trasmundo de Antioquía supón unha nova aposta de Cumio pola literatura de creación. Para as nosas letras este é acontecemento salientábel, supón outra alternativa máis desde a cal asomarmos á creación. Máis riqueza, máis competitividade, é o agardábel e desexábel... Ademais, o retorno de Cumio é un retorno con personalidade propia expresado xa desde o particular deseño editorial, páxinas con moito folgo que suxiren unha lectura repousada.

A novela do escritor limiao Rafael Laso Lorenzo, a quen coñecemos sobre todo desde *Por qué Baldomero Quintáns?* (2005) e *Memoria contra o Alzheimer* (2008), actualiza a vella lenda segundo a cal a mosquitería da lagoa de Antela vén sendo o exército do rei Artur, que agarda por el para servilo na súa nova andaina. De feito a novela consiste nunha visita guiada a Antioquía, cidade mergullada no fondo das, hoxe desecadas, augas da lagoa limia. É dicir, unha visita á cidade que agarda polo Desexado. Porque Artur é o Desexado, como máis tarde tamén o será D. Sebastião, a figura dun ser entre humano e sobrenatural que restaurará a orde e xustiza que a sociedade necesita.

Na súa lectura, a presenza do "esperade" co que Cabanillas remata *Na noite estrelecida*, resulta constante.

Tabela das letras. FICCIÓN

- 1 **A praia dos afogados.** Domingos Villar. Galaxia.
- 2 **Sete casas en Francia.** Bernardo Atxaga. Faktoria K.
- 3 **Os bicos de Tina.** Afonso Eiré. A Nosa Terra.
- 4 **Do que estou a falar...** Haruki Murakami. Galaxia.
- 5 **Memoria de cidades sen luz.** I. López Silva. Galaxia.

NON FICCIÓN

- 1 **Curuxás.** Carlos Parrado. A Nosa Terra.
- 2 **A corpo aberto.** Manuel Rivas. Xerais.
- 3 **Galicia solidaria.** X. Ríos, Carlos Teixo (editores). Xerais.
- 4 **Un país a medio facer.** Fran Alonso. Xerais.
- 5 **Nos camiños do entusiasmo.** G. Sanmartín. Xerais.

LIBRARIAS CONSULTADAS: Cartabón (Vigo); Couceiro (A Coruña); Michelena (Pontevedra); Pedreira (Santiago); Torga (Ourense); Central Libreira (Ferrol); Andel (Vigo); Escolma (O Carballiño); Sisargas (A Coruña).

Rafael Laso Lorenzo.

Ese "esperade" que por unha banda presenta unha faciana desmobilizadora polo que colleva de apelativo á pasividade, mais por outra reafirma a razón que move a loita resistente dos oprimidos. Sempre e cando a nosa fe se dirixa á personaxe individual de Artur ou nome que lle asignemos ao Desexado. Porén é tamén posíbel, e nós reivindicamos, unha lectura de Artur como o dunha personaxe colectiva, unha lectura na que Artur somos todos os que cremos neses ideais de xustiza social (crenza democrática e non personalista e medievalizante), unha lectura na cal o "esperade" de convertirse nun "actuado" desde as urxencias do contexto político-social-cultural de hoxe.

O acceso ao trasmundo de Antioquía está ligado ao azar dos "Elexidos", un azar no cal son máis obxecto que suxeito. Como tal azar, neste caso tamén acontece (un mapa, un segredo, a vontade de adentrarse nel), aínda que resulte irrelevante sempre é necesario. Neste senso, e desde a nosa lectura, cómpre desterrar a crenza do "Elexido" como froito dun azar. "Elexido" é quen se decide a actuar a prol dos oprimidos. Ser "Elexido" non é algo alleo á vontade do suxeito, senón que responde precisamente á súa vontade

activa.

En realidade Antioquía tampouco constitúe un trasmundo. Antioquía é un ideal. Mellor que trasmundo, é a carne máis íntima dos nosos mellores desexos.

A novela de Rafael Laso presenta unha lectura en clave metafórica. O trono que agarda a Artur é de pedra, significativamente; o acceso a Antioquía ten lugar a través da auga, sinónimo de pureza e de vínculo natural coa vida; ás mencións á luz tamén están presentes... É importante sinalalo para que a lectura sexa o máis rica posíbel. E tamén unha lectura clásica; fronte ao desideratum que expresamos nestas liñas, a pasividade do "Elexido" resulta patente, non deixa de ser o convidado ao que o cicerone

de garda lle ensina as marabilhas (e non só ás marabilhas) de Antioquía, ante as cales pasma o convidado. Debemos reclamar esa decodificación activa, porque do contrario a lectura perde o seu sentido fundamental. Que Antioquía garde este tesouro que é así, ou aquel que describimos dese xeito, que ese trasmundo conteña estes perigos e estas atraentes pertenzas... non é nada máis que pura e simple anécdota. Iso si, anécdota que arrola e actualiza os nosos soños de xustiza

za social, mais anécdota ao fin e ao cabo.

E todo o que rodea Antioquía, auténtica protagonista da novela, non deixa de ser puramente accidental e accesorio. E o dito inclúe tamén as personaxes, personaxes baleiras entorno ás cales non se crea conflitividade ningunha. Como moito aparece algún perigo externo, debido á propia natureza de Antioquía. Porén, nin con iso, nin tampouco os esforzos narrativos (previos á entrada en Antioquía ou logo da saída dela) son eficientes á hora de dotar de densidade as personaxes da novela. Unha novela, como é de agardar, moi descritiva... mais na que tampouco se pode salientar esta ou aquela descrición particular. Unha novela á que lle resulta querido o estilo elocuente propio destes rexistros novelescos, e afánase nel descoñecendo o idiolecto particular de cada personaxe. ●

Xosé M. Eyré

POESÍA.

Cuarto de seu

Apuntamentos para un cuarto confuso e cambiante

Autora: Mariña Pérez Rei.

Edita: Colección Bourel, Ribeira. 49 pp. 2009.

Por fortuna, nunha época marcada pola ditadura do mercado e tamén pola democratización dos procesos de edición –vélai o libro electrónico e as iniciativas autoxestionadas– seguen existindo no mundo editorial espazos felices para o florecemento doutras especies. Un dos máis orixinais é, sen dúbida, o taller artesán de Antonio Piñeiro, de onde saen as al- >>>

